

Za vzdržno delovanje prehranske verige

Novela Zakona o kmetijstvu, ki je začela veljati januarja, vzpostavlja pravičnejše odnose v verigi oskrbe s hrano. Zakon definira znatno tržno moč in 23 nedovoljenih ravnanj v verigi in vsa nadaljnja ter pisnost pogodb. Proces prenove poslovnih pogodb je bil predvsem v delu med trgovino in proizvajalci izjemno zahteven. Kazalo je, da se bo pojavilo še kakšno novo nedovoljeno ravnanje, hkrati pa je potekal izjemen pritisk na dobaviteljske cene. Dejanski učinek zakona bomo lahko ocenjevali že v naslednjih mesecih.

Živilska podjetja so najbolj skrbela akcijske prodaje. Časovna obdobja, ko so morali trgovcem živila dobavljati po akcijski ceni, so bila predolga. Akcija je trajala denimo teden dni, blago pa so morali po akcijski ceni dobaviti že prej in pogosto tudi ob koncu akcijskega obdobja. Trgovci so dobaviteljem izrekli tudi nesorazmerne kazni, če jim blaga zaradi višje sile niso mogli dostaviti. Kazen je bila dostikrat višja od vrednosti tovara. Vse aktivnosti, ki jih trgovci izpeljejo skozi dodatne storitve, morajo biti dokazljive in plačljive po ceniku, zato je dajatev v odstotkih poslej prepovedana.

Nekatere trgovske družbe so sredi lanskega novembra na ustavno sodišče vložile zahtevo za oceno ustavnosti Zakona o kmetijstvu v delu, ki se nanaša na nedovoljena ravnanja in predlagale začasno zadržanje zakonskih določb. Po mnenju vlade so očitki neutemeljeni, saj so določbe zakona skladne z ustavo. Pobudniki pa niso konkretizirali škodljivih posledic, ki naj bi nastale zaradi izvrševanja zakona, in s tem tudi niso izkazali pravnega interesa, ki mora biti neposreden in konkreten. Zato vlada predlaga ustavnemu sodišču, da zadevno pobudo zavrže, saj ne gre za novo in nepričakovano zakonsko ureditev tega področja. Le to je pravno urejeno že od leta 2014

v Zakonu o kmetijstvu. Že od leta 2011 pa je veljal Kodeks dobrih poslovnih praks med deležniki v agro-živilski verigi, s katerim so se deležniki na področju prehranske verige zavezali k pravičnim medsebojnim odnosom.

Ustavno sodišče bo navedeno pobudo obravnavalo prednostno. Potrebno pa je razumeti, da ni težava v zakonu, ampak v nedovoljenih praksah, ki jih zakon rešuje, zato ga pozdravljamo, saj naslavlja enega pomembnih problemov, ki zavirajo razvojni potencial slovenskih živilskih podjetij, in vzpostavlja uravnoteženo razmerje v prehranski verigi. Novela Zakona o kmetijstvu je nastala kot odgovor na opažanja prehranskega varuha in Javne agencije za varstvo konkurence, ki sta zaznala nedovoljene prakse v prehranski verigi, in sicer v škodo dobaviteljem.

Podobne aktivnosti potekajo tudi na ravni EU, kjer je bil sprejet politični dogovor med Evropsko komisijo, parlamentom in Svetom glede vsebine Direktive o nepoštenih trgovinskih praksah v verigi preskrbe s hrano. Ta direktiva bo predvidoma sprejeta še v mandatu sedanjega Evropskega parlamenta. Slovenski Zakon o kmetijstvu je v navadnih določbah že zdaj skladen s predlogom EU direktive.

Verjamem, da je zakon pomemben korak k vzpostavitvi vzdržnega delovanja prehranske verige. Težko pa razumem očitek, da bo zaradi tega, ker se bodo morali med trgovci in dobavitelji vzpostaviti vzdržni odnosi, na policah manj prostora za slovenske dobavitelje. gg

Težava ni v zakonu, ampak v nedovoljenih praksah, ki jih zakon rešuje, zato ga pozdravljamo, saj naslavlja enega pomembnih problemov, ki zavirajo razvojni potencial slovenskih živilskih podjetij, in vzpostavlja uravnoteženo razmerje v prehranski verigi.

dr. Tatjana Zagorc,
direktorica GZS – Zbornica
kmetijskih in živilskih podjetij

Foto: Domen Grogel